LUNDS UNIVERSITET

Tillit och demokrati

Louise Bringselius
Fil dr och docent i organisation och ledning, Lunds universitet
Forskningsledare i Tillitsdelegationen 2017-2019

1

Regeringsformen 1 §

All offentlig makt i Sverige utgår från folket. Den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning och på allmän och lika rösträtt. Den förverkligas genom ett representativt och parlamentariskt statsskick och genom kommunal självstyrelse. Den offentliga makten utövas under lagarna.

2

Demokratiutredningen SOU 2000:1

"Demokratins människosyn vilar på en oavvislig tilltro till varje medborgares kapacitet att lära sig av sina erfarenheter, skaffa sig kunskap och bilda sig en uppfattning."

3

Ramar, t ex

- Lagstiftning
- Andra politiska beslut
- Mänskliga rättigheter

Rättvisa

- Distributiv rättvisa
- Procedurmässig rättvisa
- Utfallsrättvisa

Mänsklig omtanke (humanism)

4

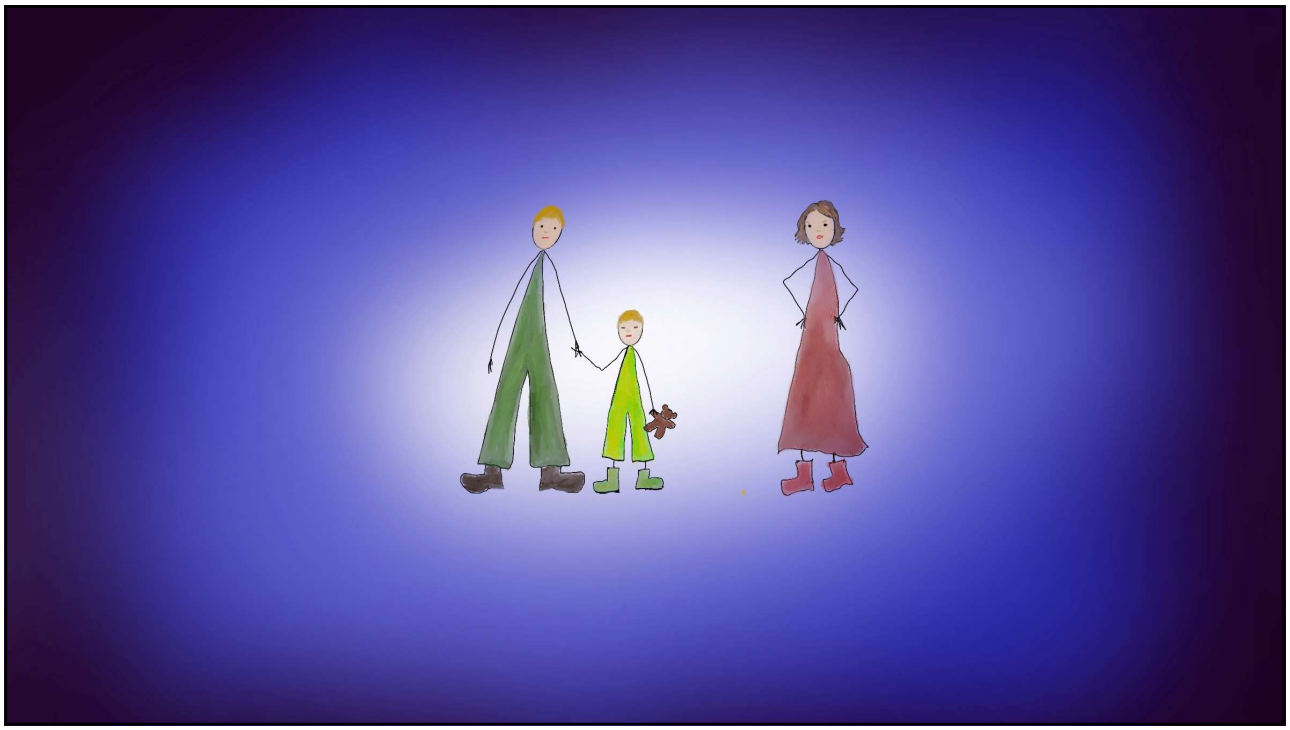

5

Demokratiutredningen SOU 2016:5

”Vi menar att den svenska demokratiska traditionen både innehåller och bör innehålla betydande element av självorganisering, decentralisering och självförvaltning.”

6

Närhetsprincipen

Beslut ska fattas så nära medborgaren som möjligt

KOLUMNEN

"Krav på direktinflytande för-ändrar demokratins spelregler."

Källa
Sydsvenska dagbladet, 5 juli 2021

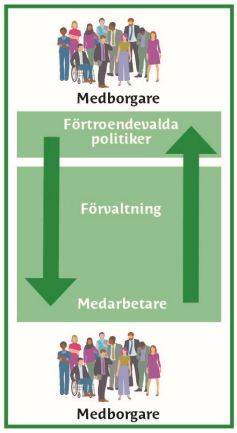

Representativ demokrati

Deltagande demokrati

Källa
Bringselius, Louise (2021) Tillitsbaserat ledarskap – från pinnräknande till samskapande. Komlitt förlag.

7

Tillitsbaserad styrning och tillitsbaserat ledarskap

Beslut ska fattas så nära medborgaren som möjligt

Demokrati

Kvalitet

Arbetsmiljö

Ekonomi

8

Felfinneri

9

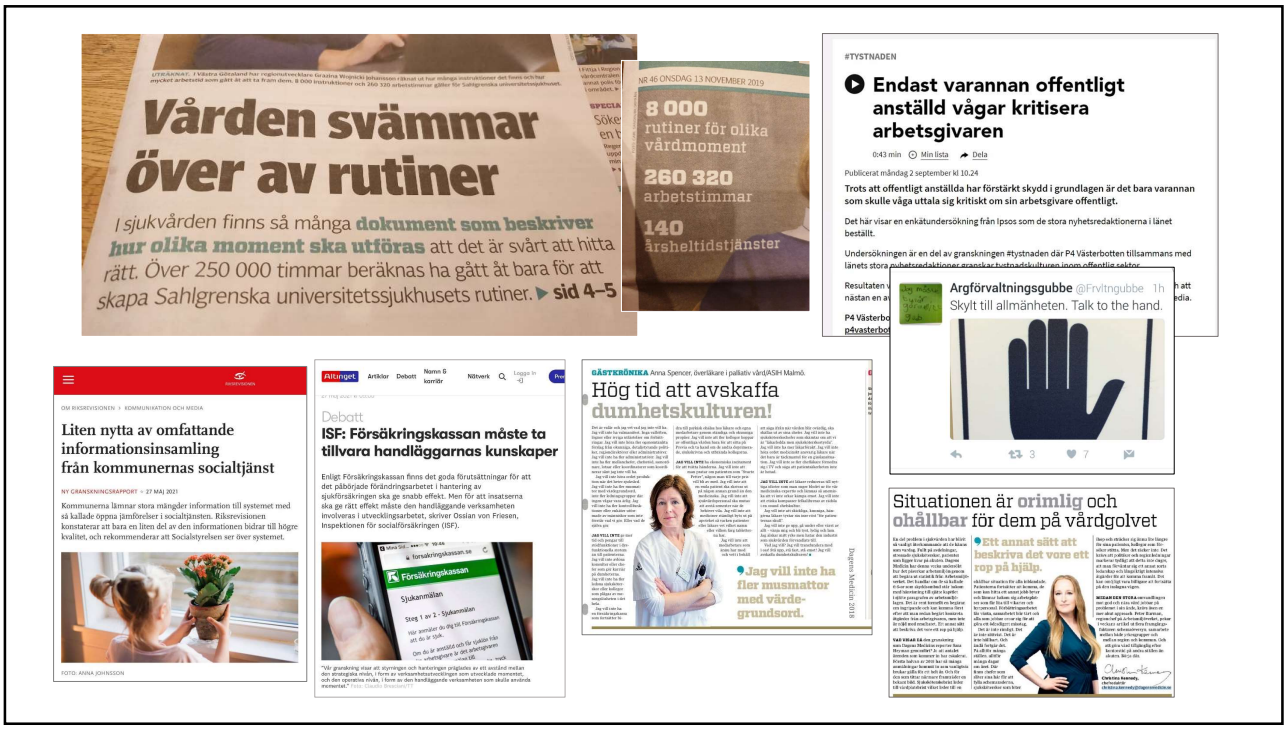

10

Detaljstyrning tränger undan vår känsla av levnadskall

Georgellis, Y., Iossa, E., & Tabvuma, V. (2011). Crowding out intrinsic motivation in the public sector. Journal of Public Administration Research and Theory, 21(3).

11

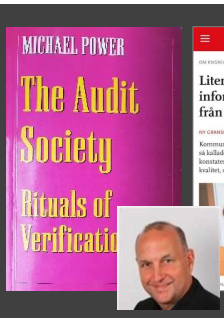

"Granskningssamhället"

- Används all data för utveckling?
- Visar det som mäts verkligheten?
- Ger mätandet önskade effekter?
- Vad kostar mätandet?

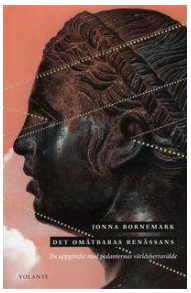

"Mätandets kunskap är den enda kunskapsrelation pedanten känner till. […] Pedanten hanterar alla lika och kan omöjligen göra undantag från regeln. Den prioriterar pappersvärlden över den levda världen och därmed att hålla byråkratin korrekt över kärnverksamhetens bästa. Pedantens rättssäkerhetsiver riskerar dock att slå över i rättshaveri när som helst. Pedanten lever i sina kolumner."

(Bornemark 2018 s. 264)

12

Tilliten börjar på toppen

"Chefer som lär sig att ha tillit och att agera på den tilliten ökar den upplevda tillitsvärdigheten hos sig själva. Det vill säga, att vinna underordnades tillit innebär att först själv agera som en tillitsfull ledare. Medarbetare tenderar också att visa större tillit till kollegor som teamledaren visar tillit till…"

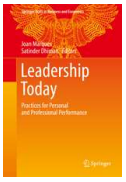

(Bligh, 2017, "Leadership and Trust")

13

Tillit i den gamla tolkningen

Arbetsgivare fodrar att anställda litar på sina överordnade.

Marknadsföring centralt – att se bra ut och undvika skuld genom att dölja brister

Kritik ses som bristande lojalitet

Endast en fråga om förhållningssätt (psykologi)

Tillit i den nya tolkningen

Arbetsgivare förtjänar tilliten från de anställda.

Transparens centralt – att fungera bra eller medge brister för att kunna förbättra

Kritik ses som uttryck för lojalitet

En fråga om både förhållningssätt (psykologi) och styrning/strukturer

14

15

Tillitsbaserat ledarskap

En fråga om förhållningssätt, men också styrning och organisering

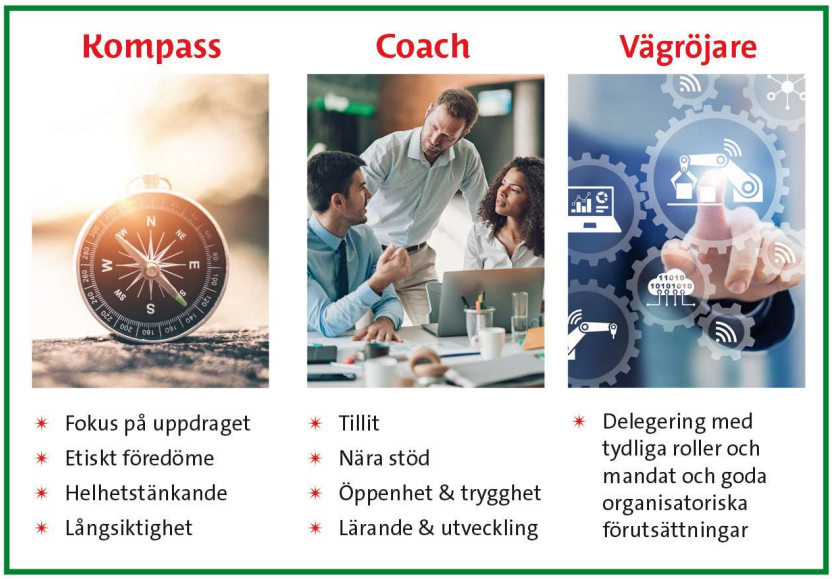

Figur 7. Tre roller i det tillitsbaserade ledarskapet samt vägledande principer för tillits-baserad styrning och ledning.

16

Har vi anledning att visa tillit?

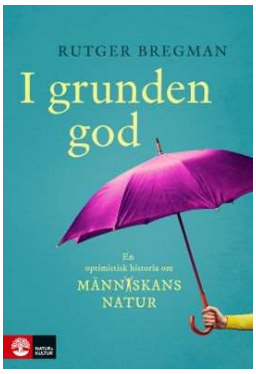

Bregman, Rutger (2020)
I grunden god.

”Att människan av naturen är egoistisk, panikbenägen och aggressiv är en envis myt. Biologen Frans de Waal brukar tala om ”fernissateorin”. Civilisationen är enligt den här teorin bara ett tunt lager fernissa som spricker så fort det utsätts för minsta belastning. I själva verket är det precis tvärtom: just när bomberna faller från himlen eller fördämningarna brister, kommer det bästa i oss upp till ytan.”

17

Exempel

Självvald inläggning i psykiatrin

18

Vågar vi ta den risk som tilliten innebär?

DN.KULTUR

Därför är vår rädsla för risker en fara i sig

Sälj din konst, design och konsthantverk

Tillit är viljan att utsätta oss själva för risk på ett område som är viktigt för oss, utan att veta om den vi väljer att lita på kommer leva upp till våra förväntningar.

Mayer, Davis & Schoorman (1995) An Integrated Model of Organizational Trust. Academy of Management Review, 20(3).

19

Att samlas kring uppdraget till medborgaren

20

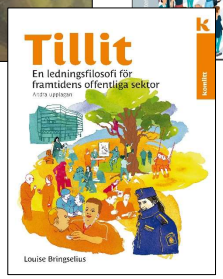

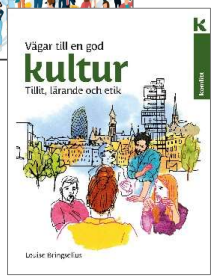

Louise Bringselius

www.bringselius.se

Se även gruppen **Tillitståget** på Facebook och www.inspa.se